

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10801806>

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR IJODIY QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Nurjahon Turdaliyeva Abdunosir qizi

Qo‘qon universiteti o‘qituvchisi

nurjahon.turdaliyeva@mail.ru

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning nazariy asoslari va muammolari, maktabgacha yoshdagi bolalarni ijodkorlikka o‘rgatishning o‘ziga xos xususiyatlari, bolalarda qo‘l mehnati jarayonida ijodiy faoliyatni rivojlantirishning ahamiyati va mazmuni, MTTdagi rivojlanish markazlarida maktabgacha yoshdagi bolalar ijodiy faoliyatini rivojlantirish omillari, bolalarni qo‘l mehnatiga o‘rgatish metodikasini tashkil etish xususida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: *Kreativ, tasavvur, ijodkorlik, plastilin, origami, aplikatsiya*

ABSTRACT

In this article, the theoretical foundations and problems of the development of creative abilities of preschool children, the specific features of teaching creativity to preschool children, the importance and content of developing creative activity in the process of manual labor in children, the factors for the development of creative activities of preschool children in the development centers of MTT, the method of teaching children manual labor was discussed.

Key words: *Creative, imagination, creativity, plasticine, origami, application*

KIRISH.

Ijodkorlik har bir inson hayotida juda muhim rol o'ynaydi. Tasavvur va xayol odamlarga munosabatlarda ham, ishda ham yordam beradi, lekin eng muhimi, ijodiy odamlar o'zlarining individualligini ifoda eta oladilar, bu esa har qanday jarayonda muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi. Ijodiy faoliyat bolalik davridagi eng samarali faoliyatlardan biri hisoblanadi. Bolaligimizda hammamiz rasm chizganmiz, haykaltaroshlik qildik, qo'shiq aytdik, raqsga tushdik. Bu harakatlar hayotiy ahamiyatga ega, inson doimo yaratadi, faqat yoshi o'tishi bilan ko'pchilikda bunga ehtiyoj yo'qoladi. Shuni ta'kidlash kerakki, ma'lum bir yoshga qadar bolaning deyarli barcha faoliyatini ijodiy, konstruktiv deb atash mumkin.

Kundalik hayotda ijodiy qobiliyatlarning asosiy rivojlanishi o'yin orqali sodir bo'ladi. O'yinda bolalar asosan o'zlarining moyilliklarini ko'rsatadilar, ularning sevimli o'yinlariga ko'ra, qaysi faoliyat sohasi bola uchun eng qiziqarli ekanligini aniqlash mumkin. Qaysidir ma'noda, o'yin bolalar ijodiyotining namoyon bo'lishi uchun tuproq, ozuqaviy yechimdir. Aniq qoidalar bilan shartlanmagan bolalar o'yinlarida bolalarning tasavvurlari eng to'liq namoyon bo'ladi. Bolalar o'yinlari mohiyatan san'at va inson faoliyatining turli turlarining boshlanishi - o'yin orqali bola dunyoni o'rganadi va ijodiy qobiliyatlarini namoyon qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

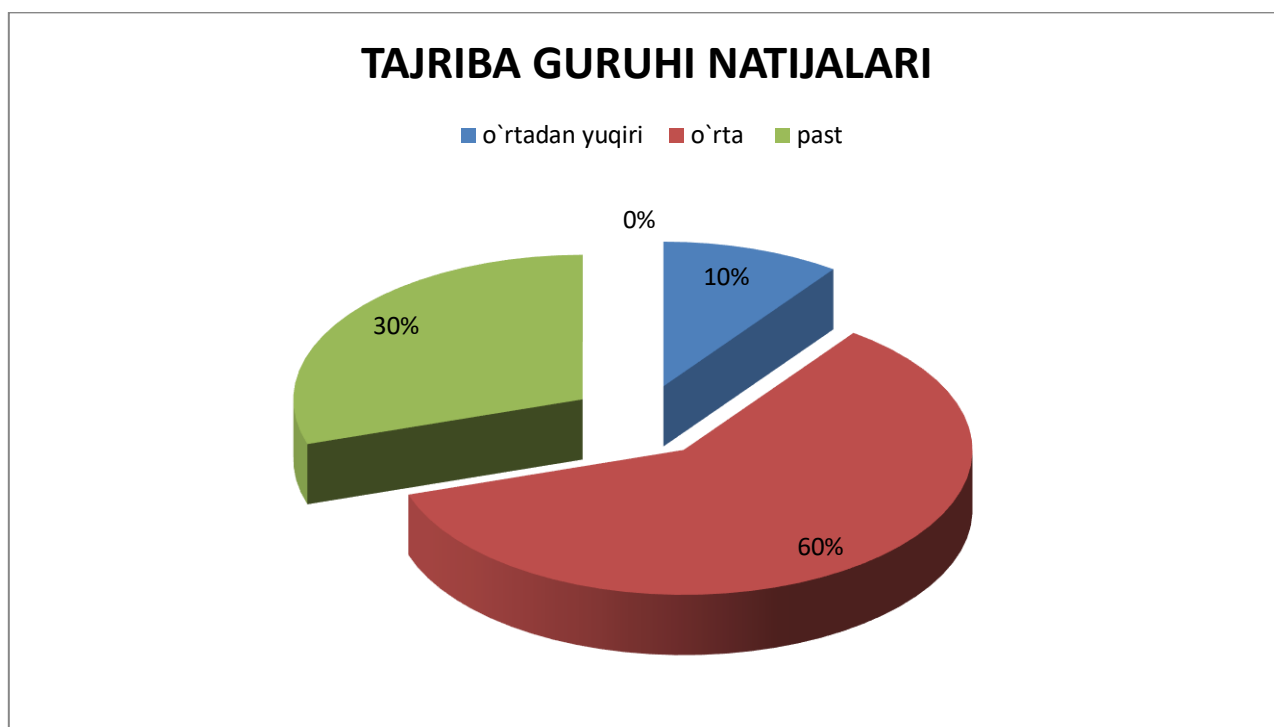
Bolalarning ijodkorligini belgilovchi yana bir tushuncha bu tasavvurdir. Bu hodisa ajoyib sovet psixologi L.S. Vygotskiyning asarlarida keng ifodalangan. U bolaning tasavvuriga alohida e'tibor berib, kattalar tasavvuri bilan bolalar tasavvuri o'rtasida ma'lum chegara chizgan. Vygotskiyning ta'kidlashicha, bu aqliy xususiyat kattalarda eng to'liq namoyon bo'ladi, shuning uchun bolalar tasavvurni rivojlantirish uchun barcha shart-sharoitlar bilan ta'minlanishi kerak - bu insonning normal rivojlanishining yagona yo'li.

Psixologiyada ijodiylik birinchi marta 1950-yilda ilmiy o'rganilgan. Mashhur amerikalik psixolog Dj.Gilford o'sha yili Amerika psixologlar assotsiatsiyasining

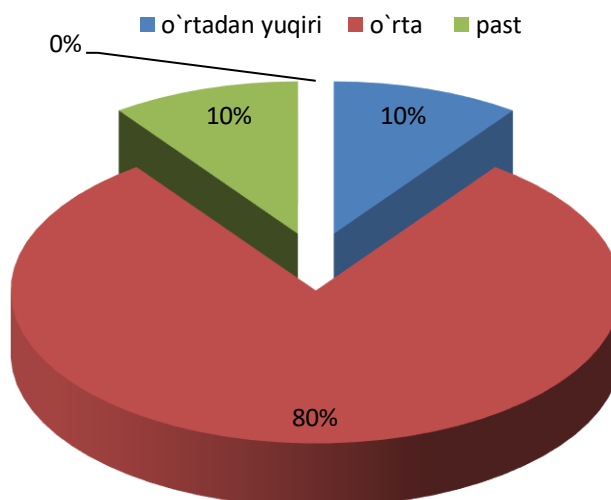
kongressida ijodiy tafakkur va ijodiy jarayon haqida ma'ruza qilib bu sohaga olimlarning diqqatini tortdi. Dj.Gilford bu sohada chuqur izlanishlar olib borib, 1967-yilda kreativ tafakkurni shakllantiruvchi va aniqlovchi testlar dastasini ishlab chiqdi. Ijodiy tafakkur bu kishilardagi aqliy faoliyatning asosiy xarakteristikasi bo'lib, tafakkurning individualligini xarakterlaydi. Dj.Gilford farazicha intellekt tuzilishi modelining tahlili bu jarayonni taminlaydi.

NATIJALAR

Maktabgacha yoshdagi bolalarning tajriba va nazorat bosqichida ijodiy qobiliyatlarining umumiy darajasini taqqoslashda eng muhimi, natijada bolalar ijodiy tasavvur va tafakkurni rivojlantirish uchun o'yin va mashqlarga ijobiy hissiy munosabatda bo'lishdi, bilim olishga faolligi va qiziqishlarini oshirdilar; ularda yangilikka, ijodiy xayolga intilish bor edi.

NAZORAT GURUHI NATIJALARI

MUHOKAMA

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun turli xil o`yinlar va mashqlarni pedagogik jarayonga keng kiritish, bolalar ijodiyoti mahsulotlari, qo`l mehnati namunalarga maksimal darajada e`tibor va hurmat, ulardan maktabgacha yoshdagi bolalar hayotida keng foydalanish va bolalar tashkiloti xonalari, binolarini beztishda foydalanish bolalar hayotini yangi mazmun bilan to`ldiradi, ular uchun hissiy farovonlik muhitini yaratadi, quvonch hissi va "yaratish" istagini keltirib chiqaradi. Ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish bo`yicha ishlar nafaqat maktabgacha yoshdagi bolalar bilan, balki bolalarning ota-onalari va tarbiyachilar bilan ishlashni o`z ichiga olishni tavsiya etuvchi dastur bo`yicha kompleks ish bilan samaraliroq bo`ladi. Shubha yo`qki, aynan maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish har bir bolani taraqqiy etgan jamiyatda munosib fikrlash, his qilish va harakat qilishga qodir bo`lgan barkamol shaxsga "aylantirishga" yordam beradi.

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish maktabgacha ta`lim tashkilotlari faoliyatining muhim yo`nalishlaridan biri sanaladi. Mazkur faoliyat

yo‘nalishining mohiyati maktabgacha ta‘lim tashkilotlari faoliyatining mazmunini yorituvchi me‘yoriy hujjatlarda o‘z aksini topgan. Ularga ko‘ra maktab yoshiga yetgunga qadar tarbiyalanuvchilar dunyoni badiiy tasavvur etish hamda bir turkum badiiy-ijodiy qobiliyatlarni o‘zlashtira olishlari zarur. Bunday qobiliyatlar sirasida rasm chizish, qo‘shiq aytish, raqsga tushish, jismoniy faollikni ifodalovchi harakatlarni tashkil qilish kabilar muhim ahamiyatga ega. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatini samarali rivojlantirishga maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bilan oila, sohaga aloqador ijtimoiy muassasalar o‘rtasida o‘zaro hamkorlikka erishish orqali erishiladi. Ayni vaqtda maktabgacha ta‘lim tashkilotlari oldida bu borada muayyan pedagogik vazifalarni ijobiy hal qilish vazifasi turibti.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Ahmad Donish. “Navodirul vaqoye”. – T.: ‘Tafakkur’, 2008, 388- b.
2. Qodirova F.R., Sh.Q. Toshpulatova, N.M. Kayumova, M.N.A’zamova.
3. Maktabgacha pedagogika /darslik. – T.: “Tafakkur” nashriyoti, 2019. – 208-211-b.
4. Turdaliyeva Nurjahon **MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA MEHNAT TARBIYASI BERISHDA QO‘L MEHNATINING AHAMIYATI**. 681-683 bet.
5. **MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING INTELLEKTUAL QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH** Turdaliyeva Nurjahon Abdunosir qizi 62-65 bet.
6. Turdaliyeva Nurjahan Abdunosir kizi **PROFESSIONAL COMPETENCE OF FACILITATOR EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATION ORGANIZATION**. *International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences* (2024) 23-25 bet
7. Bolalar folklori. B harfi // <https://qomus.info/encyclopedia/cat-b/bolalar-folklori-uz>.
8. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan Davlat talablari // <https://lex.uz/docs/5179335?query>.